

Борис Галака та розвиток мисливствознавства в Академії наук України

Ігор Загороднюк, Людмила Ластікова

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

ZAGORODNIUK, I., L. LASTIKOVA. Borys Galaka and the development of game studies in the Academy of Sciences of Ukraine. — One of the key researchers of game in academic institutions of Ukraine and the Ukrainian Society of Hunters and Fishermen in the 1960s and 1970s. Author of the dissertation 'Biological foundations of hunting in the forest and forest-steppe zones of the UkrSSR' (1967), who was entirely committed to the development of hunting and ideas for the development of hunting society, author of several publications on the state, structure and viability of game mammal populations. One of the developers of the hunting laboratory at the IZAN and of organization methods of hunting economy.

Біографічні деталі

Борис Олексійович Галака народився 2 січня 1929 р. в с. Клавдієве, на Київщині. Закінчив Київський ветеринарний інститут у 1954 р. за спеціальністю ветеринарного лікаря. З 1959 по 1962 р. працював науковим співробітником-консультантом бюро Відділення біологічних наук Президії АН УРСР як мисливствознавець, брав участь у розробці питань раціонального використання поголів'я мисливських тварин в Україні. 12.07.1961 бюро рекомендує Б. О. Галаку до аспірантури в Інституті зоології АН УРСР (ІЗАН), куди він і був зарахований 1.11.1962. Захистив дисертацію 1967 р. там само.

Працював на посаді м.н.с. відділу фауни і систематики хребетних ІЗАН, був керівником неструктурної лабораторії мисливствознавства. 1971 р. атестаційна комісія ІЗАН відхилила подання, і 01.12.1971 мав перейти в апарат Президії Республіканської Ради УТМР (особова справа в ІЗАН), проте *de facto* до смерті працював у ІЗАН. Пішов з життя влітку близько 1972 р., через хворобу нирок. Похований у Клавдієвому.

Рис. 1. Борис Олексійович Галака. Фото 1970–1972 рр., з архіву автора (отримано від Л. С. Шевченко).

Ключові наукові доробки

Дисертацію захищено у травні 1967 р. в ІЗАН за темою «Біологічні основи організації мисливського господарства у лісовій та лісостеповій зонах УРСР». Слідом було створено неструктурну лабораторію мисливствознавства (к. 312 у межах відділу фауни і систематики ІЗАН), до якої разом із ним увійшли В. Абеленцев, В. Крижанівський та Л. Шевченко. У характеристиці 1971 р. вказано, що «Галака розробляв три розділи наукової тематики інституту, пов'язані з підвищенням продуктивності мисливського господарства республіки; ... [ним] складена методика мисливського впорядкування, яка експонувалася у вигляді альбому в 1970 р. у павільйоні «Наука» ВДНГ УРСР та успішно втілюється ... в мисливських господарствах республіки».

Борис Олексійович, за спогадами колег, перебував у частих і тривалих відрядженнях до мисливських господарств. Дані збиралися звідусіль, оскільки ця система працювала з високою виконавською дисципліною, завдяки Галаці розвивалася тісна співпраця між Лабораторією, Міністерством і Центральною радою УТМР. Серед тем досліджень було дослідження стану і репродуктивного потенціалу популяцій зайцеподібних та ратичних. Б. Галака брав участь в обох цих напрямках досліджень, при тому як у вивченні стану популяцій, так і чутливості тварин до різних отрутохімікатів, що тоді було надзвичайно актуальною темою через їхнє широке використання.

Період активної публікаційної діяльності випав на 1967–1972 рр. Трьома найцитованішими його працями є такі: «Розширення ареалу лося в Україні» (Галака 1964: 8 цит.); «Про сучасне поширення зубра на Україні» (Галака 1973: 7 цит.); «Про статевий та віковий склад та приріст популяцій зайця-русака в степовій та лісостеповій зонах УРСР» (Галака 1969: 6 цит.).

З характеристики 1971 р.: «За період роботи в інституті опублікував 72 наукових та науково-популярних статей та здав до друку 27.». Ці 27 напевно включали 16 карт, що були видані вже посмертно, у 1978 р., в Атласі природних ресурсів України (Галака & Корнєєв 1978).

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Борис Олексійович був важливою персоною в розвитку мисливствознавчої лабораторії ІЗАН, яка була виконавцем науково-прикладних тем, отримуваних Інститутом від Мінлісгоспу. Це додавало народногосподарської значимості установі, чого вимагали й директивні документи. Попри це, він залишався на посаді м.н.с., а лабораторія — не структурним підрозділом.

Такий статус при можливості вести дослідження поза інститутом розвинув специфічні риси характеру, включно з самостійним прийняттям рішень, неузгодженням дій з керівництвом, довільним планом поточної роботи, а часом і зухвалість у спілкуванні з колегами, через що дослідник мав проблеми на атестаціях і через що врешті звільнився з академії.

Його другим, а, по суті, головним життям була співпраця з УТМР. Понад те, для «підтримання корисних контактів і стабільного фінансування» (розповіді тогочасних членів тієї лабораторії, у т.ч. й Л. Шевченко) дослідник активно сприяв науковому росту високих міністерських чиновників, надто міністра С. Болденкова та його «правої руки» Є. Крайнева, з якими і для яких підготував низку публікацій, а також одну дисертацію та пару монографій. Звісно, важливим був і сам факт «хлібних» тематик — вивчення упродовж багатьох років зайців з кролями та сарн з лосями.

Борис Галака був досвідченим мисливцем. Л. С. Шевченко, яка ділилася спогадами про нього, згадувала, що на полювання з ними часто виїжджав проф. Б. Кістяківський, зокрема полювали на зайця під Кагарликом.

Автором створено профіль дослідника в Гугл-Академії ($h = 4$):

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=s3M2Ly0AAAAJ>

Література

- Алеева, Л. В., Б. А. Галака, А. П. Федоренко, Л. С. Шевченко. 1972. О влиянии ядохимикатов на размножение зайца-русака (*Lepus eurgoraеus* Pall.). *Вестник зоологии*, № 2: 58–61.
- Галака, Б. А. 1964. Расширение ареала лося на Украине. В кн.: *Биология и промысел лося: Сб. трудов. Выпуск 1*. Россельхозиздат, Москва, 35–43.
- Галака, Б. А. 1969. О половом и возрастном составе и приросте популяций зайца-русака в степной и лесостепной зонах УССР. *Изучение ресурсов наземных позвоночных фауны Украины*: Материалы республиканского научного совещания. Наукова думка, Киев, 32–35.
- Галака, Б. А. 1970. Некоторые данные по биологии размножения зайца-русака *Lepus eurgoraеus transsylvanicus* Matsch. *Фауна Молдавии и ее охрана*. Материалы докладов первой республиканской межвузовской научно-практической конференции (Тирасполь). Изд-во Кишиневского университета, Кишинев, 162–163.
- Галака, Б. О. 1973. Про сучасне поширення зубра (*Bison bonasus* L.) на Україні. *Збірник праць Зоологічного музею*, **35**: 85–87.
- Галака, Б. А. 1975. Плотность населения и добыча лисицы на Украине. *Природное и сельскохозяйственное районирование СССР*: Матер. научной конференции. Москва, 159–161.
- Галака, Б. А., А. П. Корнеев. 1978. Раздел Животный мир. Охотничье-промысловые звери [16 карт]. *Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР*. Главное управление геодезии и картографии при СМ СССР, Москва, 183 карт.

ЗАГОРОДНЮК, І., Л. ЛАСТИКОВА. Борис Галака та розвиток мисливствознавства в Академії наук України. — Один із ключових дослідників у галузі мисливствознавства в академічних установах України та Українському товаристві мисливців і рибалок у 1960–1970-х роках. Автор дисертації «Біологічні основи організації мисливського господарства у лісовій та лісостеповій зонах УРСР» (1967), відданий справі розвитку мисливствознавства і ідей розвитку товариства, автор низки публікацій про стан, структуру і життєздатність популяції мисливських звірів. Один із розбудовників мисливської лабораторії в ІЗАН та методики мисливського впорядкування.